

MATERIĀLĀ NENODROŠINĀTĪBA LATVIJĀ 2014. GADĀ

Informatīvais apskats

Saturs

1. MATERIĀLĀS NENODROŠINĀTĪBAS KOPSAVILKUMA RĀDĪTĀJI 1

Diagr. Materiālās nenodrošinātības un dziļās materiālās nenodrošinātības rādītāji 2005.–2014. gadā 1

Diagr. Materiālās nenodrošinātības un dziļās materiālās nenodrošinātības rādītāji Latvijā un atsevišķās ES dalībvalstīs 2013. gadā 2

2. EKONOMISKĀ SPRIEDZE 2

Diagr. Iedzīvotāju īpatsvars, kuri naudas trūkuma dēļ 2014. gadā nevarēja atļauties segt atsevišķas izmaksas 2

Iedzīvotāju īpatsvars, kuri naudas trūkuma dēļ 2013. un 2014. gadā nevarēja atļauties segt atsevišķas izmaksas, pa reģioniem un kvintīļu grupām 3

Ekonomiskā spriedze 2010.–2014. gadā 3

3. PIESPIEDU ATTEIKŠANĀS NO IGLIETOŠANAS PREČU IZMANTOŠANAS 4

Diagr. Iedzīvotāju īpatsvars, kuri naudas trūkuma dēļ 2014. gadā bija spiesti atteikties no atsevišķu preču izmantošanas .. 4

Iedzīvotāju īpatsvars, kuri 2010.–2014. gadā naudas trūkuma dēļ bija spiesti atteikties no atsevišķu preču izmantošanas, pa reģioniem un kvintīļu grupām 4

Piespiedu atteikšanās no ilglietošanas preču izmantošanas 2010.–2014. gadā 5

4. NEAPMIERINOŠI MĀJOKĻA APSTĀKĻI 5

Diagr. Iedzīvotāju īpatsvars, kuri 2014. gadā norādīja uz atsevišķiem neapmierinošiem mājokļa apstākļiem 6

Iedzīvotāju īpatsvars, kuri 2013. un 2014. gadā norādīja uz atsevišķiem neapmierinošiem mājokļa apstākļiem, pa reģioniem un kvintīļu grupām 6

Iedzīvotāji, kuri 2010.–2014. gadā norādīja uz neapmierinošiem mājokļa apstākļiem 6

Diagr. Neapmierinoši mājokļa apstākļi Latvijas un atsevišķu ES iedzīvotāju mājokļos 2013. gadā 7

5. MĀJOKĻA VIDE 7

Diagr. Iedzīvotāju īpatsvars, kuri norādīja atsevišķas problēmas saistībā ar sava mājokļa vidi, 2014. gadā 7

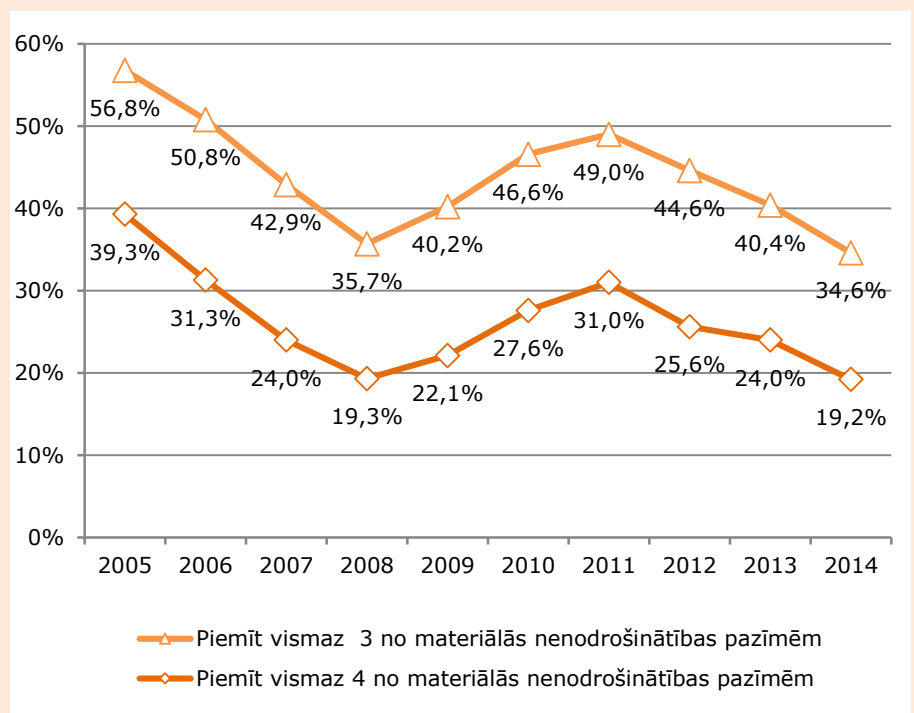
METODOĻĢISKI PASKAIDROJUMI 8

Apskojums „Statistika par ienākumiem un dzīves apstākļiem” (*EU Statistics on Income and Living Conditions* – saīsināti EU-SILC) katru gadu tiek veikts visās Eiropas Savienības (ES) dalībvalstīs. Latvijā šo apsekojumu veic Centrālā statistikas pārvalde. EU-SILC apsekojumā tiek iegūta plaša informācija par iedzīvotāju ienākumiem un dzīves apstākļiem (mājokli, nodarbinātību, veselību u.c.). Šajā publikācijā apkopoti dati par Latvijas iedzīvotāju materiālo nenodrošinātību 2014. gadā, kā arī pievienots īss salīdzinājums ar situāciju citās ES dalībvalstīs 2013. gadā (pārējo ES dalībvalstu dati par 2014. gadu vēl nav pieejami).

1. MATERIĀLĀS NENODROŠINĀTĪBAS KOPSAVILKUMA RĀDĪTĀJI

Materiālās nenodrošinātības raksturošanai visbiežāk izmanto materiālās nenodrošinātības¹ un dziļās materiālās nenodrošinātības rādītāju². Apskojuma dati liecina, ka 2014. gadā 34,6% iedzīvotāju minēja vismaz 3 no 9 materiālās nenodrošinātības pazīmēm (sk. aprakstu tālāk ievietotajā grafikā) un 19,2% iedzīvotāju – vismaz 4 no 9 materiālās nenodrošinātības pazīmēm, ko statistiskā raksturo kā dziļu materiālo nenodrošinātību. Tomēr, neraugoties uz joprojām augstajiem materiālās nenodrošinātības rādītājiem, pēdējo gadu laikā situācija ir strauji uzlabojusies un sasniegusi pirmskrīzes līmeni.

Materiālās nenodrošinātības un dziļās materiālās nenodrošinātības rādītāji 2005.–2014. gadā (procentos)

Materiālās nenodrošinātības pazīmes ir finansiālu iespēju trūkums:

- 1) segt komunālo pakalpojumu rēķinus, īri vai atmaksāt kredītu,
- 2) uzturēt mājokli siltu,
- 3) segt neparedzētus izdevumus³,
- 4) katru gadu vienu nedēļu doties brīvdienās ārpus mājām,
- 5) ēst gaļu, putnu gaļu vai zivis katru otro dienu,
- 6) lietot savām vajadzībām vieglo automobili,
- 7) lietot savām vajadzībām veļas mazgājamo mašīnu,
- 8) lietot savām vajadzībām krāsu televizoru,
- 9) lietot savām vajadzībām telefonu.

¹ Tulkojums no angļu val. – *material deprivation rate*.

² Tulkojums no angļu val. – *severe material deprivation rate*.

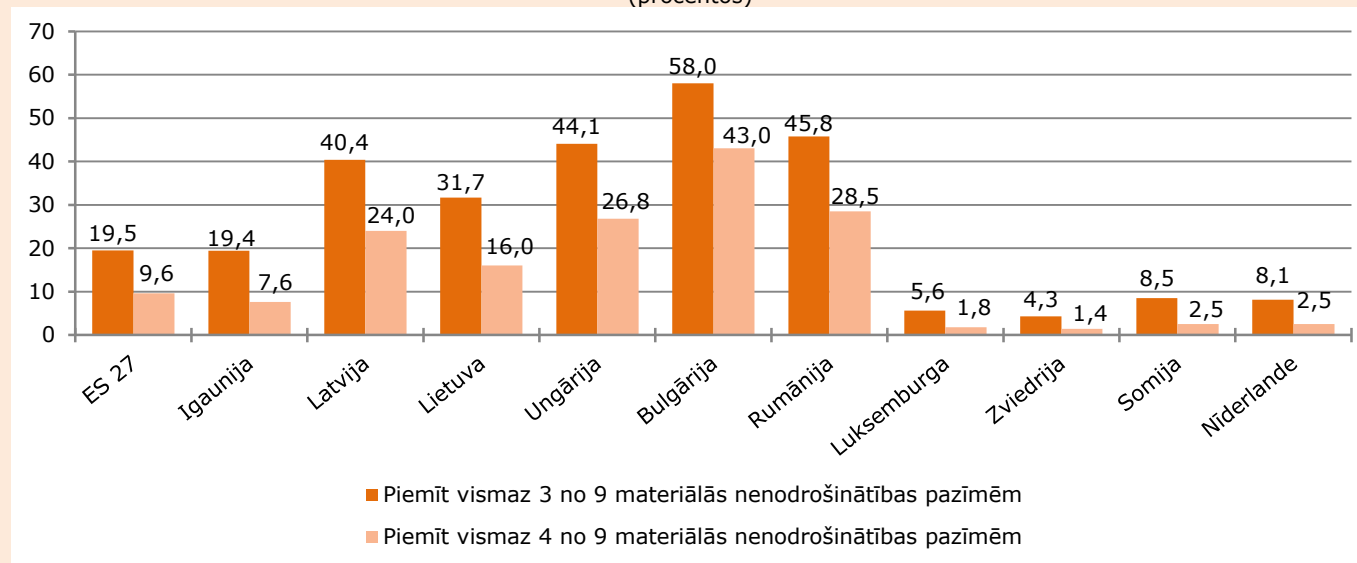
³ Neparedzētie izdevumi tiek rēķināti katru gadu atbilstoši nabadzības riska sliekšnim uz vienu ekvivalento patērētāju pirms trim gadiem (2014. gadā tika ņemts vērā 2011. gada nabadzības riska sliekšnis uz vienu ekvivalento patērētāju). 2014. gadā neparedzēto izdevumu summa bija 225 eiro, 2013. gadā – 213 eiro, 2012. gadā – 228 eiro, 2011. gadā – 277 eiro, 2010. gadā – 242 eiro, 2009. gadā – 171 eiro, 2008. gadā – 128 eiro, 2007. gadā un 2006. gadā – 107 eiro, 2005. gadā – 85 eiro).

2015

15-016-000

Apsekojuma dati liecina, ka 2013. gadā iedzīvotāju materiālā labklājība ES dalībvalstīs ievērojami atšķīrās. Luksemburgā, Zviedrijā, Somijā un Nīderlandē materiālā nenodrošinātība tikpat kā nepastāvēja, savukārt Bulgārijā, Rumānijā, Ungārijā un Latvijā materiālā nenodrošinātība skāra ievērojamu iedzīvotāju daļu. 2013. gadā Latvija bija ceturtā materiāli nenodrošinātākā ES dalībvalsts.

Materiālās nenodrošinātības un dziļas materiālās nenodrošinātības rādītāji Latvijā un atsevišķās ES dalībvalstīs 2013. gadā (procentos)

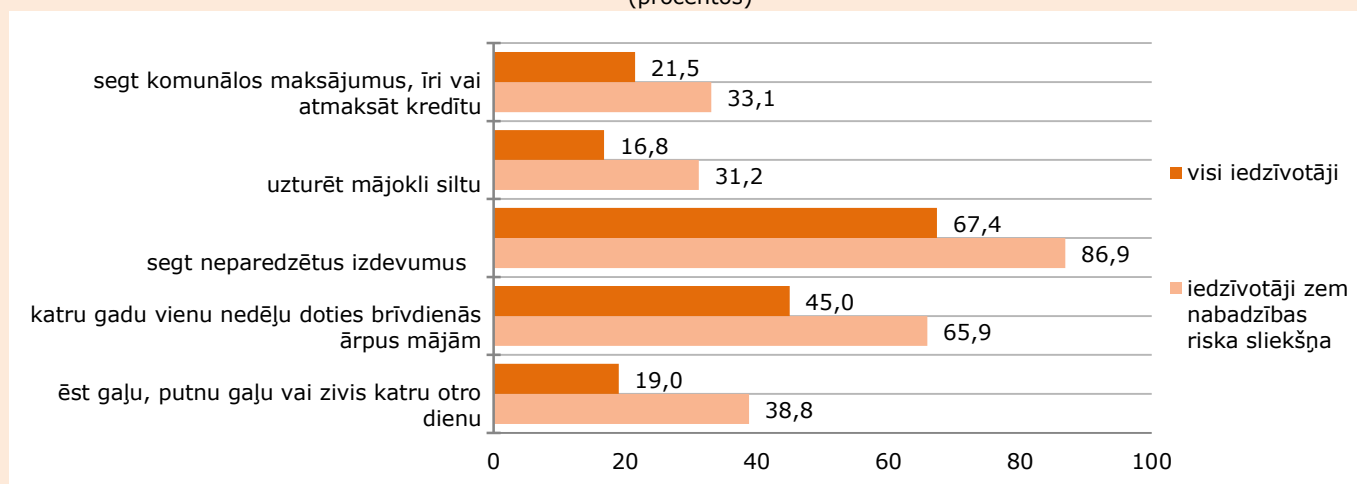

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database [ilc_sip8] 12.03.2015.

2. EKONOMISKĀ SPRIEDZE

2014. gadā vairāk nekā puse Latvijas iedzīvotāju bija pakļauti ekonomiskajai spriedzei. Tomēr kopš 2011. gada šo iedzīvotāju īpatsvars ir ievērojami samazinājies (no 67,7% 2011. gadā līdz 50,9% 2014. gadā). 2014. gadā strauji turpināja samazināties to iedzīvotāju īpatsvars, kuri nevarēja atļauties gada laikā vienu nedēļu doties brīvdienās ārpus mājām (no 63,4% 2011. gadā līdz 45% 2014. gadā). Turklāt zem nabadzības riska sliekšņa (sk. metodoloģisko skaidrojumu „Nabadzības riska indekss”) esošo iedzīvotāju vidū visstraujāk samazinājās to iedzīvotāju īpatsvars, kuri nevarēja atļauties ēst gaļu, putnu gaļu vai zivis katru otro dienu (no 47,4% 2013. gadā līdz 38,8% 2014. gadā), kuri pēdējo 12 mēnešu laikā naudas trūkuma dēļ kaut reiz ir bijuši parādā par komunālajiem pakalpojumiem, īri vai pirkumiem uz kredīta (no 44,3% 2011. gadā līdz 33,1% 2014. gadā) un kuri nevarēja atļauties uzturēt mājokli siltu (no 40,8% 2011. gadā līdz 31,2% 2014. gadā).

Iedzīvotāju īpatsvars, kuri naudas trūkuma dēļ 2014. gadā nevarēja atļauties segt atsevišķas izmaksas (procentos)

Salīdzinot ar 2013. gadu, visstraujāk ekonomiskai spriedzei pakļauto iedzīvotāju īpatsvars ir samazinājies Vidzemē (no 67,7% 2013. gadā līdz 58,8% 2014. gadā) un Kurzemē (58,4% 2013. gadā līdz 48,9% 2014. gadā). Vidzemē visstraujāk ir samazinājies to iedzīvotāju īpatsvars, kuri nevarēja atļauties segt komunālo pakalpojumu rēķinu, īri vai atmaksāt kredītu (no 26,3% 2013. gadā līdz 21,4% 2014. gadā), segt pēkšņus neparedzētus izdevumus (no 75,7% 2013. gadā līdz 70% 2014. gadā) un ēst gaļu, putnu gaļu un zivis katru otro dienu (no 32,9% 2013. gadā līdz 24,6% 2014. gadā). Savukārt Kurzemē visstraujāk samazinājās to iedzīvotāju īpatsvars, kuri nevarēja atļauties uzturēt mājokli siltu (no 27,5% 2013. gadā līdz 16,2% 2014. gadā) un Rīgā – to iedzīvotāju īpatsvars, kuri nevarēja atļauties katru gadu vienu nedēļu doties brīvdienās ārpus mājām (no 40,6% 2013. gadā līdz 34,3% 2014. gadā).

Neraugoties uz to, ka ekonomiskā spriedze visstraujāk ir mazinājusies Vidzemē un Kurzemē, vislabvēlīgākā situācija joprojām ir Rīgā. Salīdzinot ar pārējiem Latvijas reģioniem, Rīgā joprojām ir vismazākais ekonomiskai spriedzei pakļauto iedzīvotāju īpatsvars (42,1%), tomēr Kurzemē ekonomiskai spriedzei pakļauto iedzīvotāju īpatsvars bija visnotaļ līdzīgs – 48,9%.

Savukārt Zemgalē ekonomiskā spriedze ir mazinājusies vislēnāk (no 61,1% 2013. gadā līdz 57,4% 2014. gadā) un 2014. gadā šajā reģionā bija otrs augstākais ekonomiskai spriedzei pakļauto iedzīvotāju īpatsvars.

Iedzīvotāju īpatsvars, kuri naudas trūkuma dēļ 2013. un 2014. gadā nevarēja atļauties segt atsevišķas izmaksas, pa reģioniem un kvintīļu grupām⁴

(procentos)

Reģioni							
	Gads	Rīga	Pierīga	Vidzeme	Kurzeme	Zemgale	Latgale
Segt komunālo pakalpojumu rēķinus, īri vai atmaksāt kredītu	2013	20,9	19,8	26,3	23,2	27,6	21,2
	2014	19,2	22,8	21,4	24,0	25,9	18,9
Uzturēt mājokli siltu	2013	21,5	17,9	22,3	27,5	19,0	19,4
	2014	17,1	17,3	13,7	16,2	18,5	16,9
Segt neparedzētus izdevumus	2013	61,3	70,6	75,7	72,4	75,3	74,1
	2014	59,1	69,7	70,0	67,8	75,6	73,9
Katru gadu vienu nedēļu doties brīvdienās ārpus mājām	2013	40,6	52,8	66,6	52,9	60,5	59,7
	2014	34,3	50,0	54,8	41,3	52,5	52,3
Ēst gaļu, putnu gaļu vai zivis katru otro dienu	2013	18,3	25,0	32,9	22,5	25,8	23,9
	2014	13,9	22,5	24,6	17,5	25,4	18,1
Kvintīļu grupas							
	Gads	1.	2.	3.	4.	5.	
Segt komunālo pakalpojumu rēķinus, īri vai atmaksāt kredītu	2013	37,3	26,5	19,8	15,5	8,9	
	2014	37,5	24,1	20,7	13,3	7,5	
Uzturēt mājokli siltu	2013	31,6	24,2	23,3	12,2	11,9	
	2014	28,1	19,8	15,6	10,7	6,9	
Segt neparedzētus izdevumus	2013	87,6	81,6	76,0	60,7	36,2	
	2014	84,8	81,1	73,1	56,8	36,5	
Katru gadu vienu nedēļu doties brīvdienās ārpus mājām	2013	70,4	64,9	55,6	41,5	24,1	
	2014	62,1	56,9	47,8	33,1	20,6	
Ēst gaļu, putnu gaļu vai zivis katru otro dienu	2013	40,4	29,0	25,4	11,5	5,9	
	2014	32,4	28,3	17,4	8,9	4,9	

Ekonomiskā spriedze 2010.–2014. gadā

(procentos)

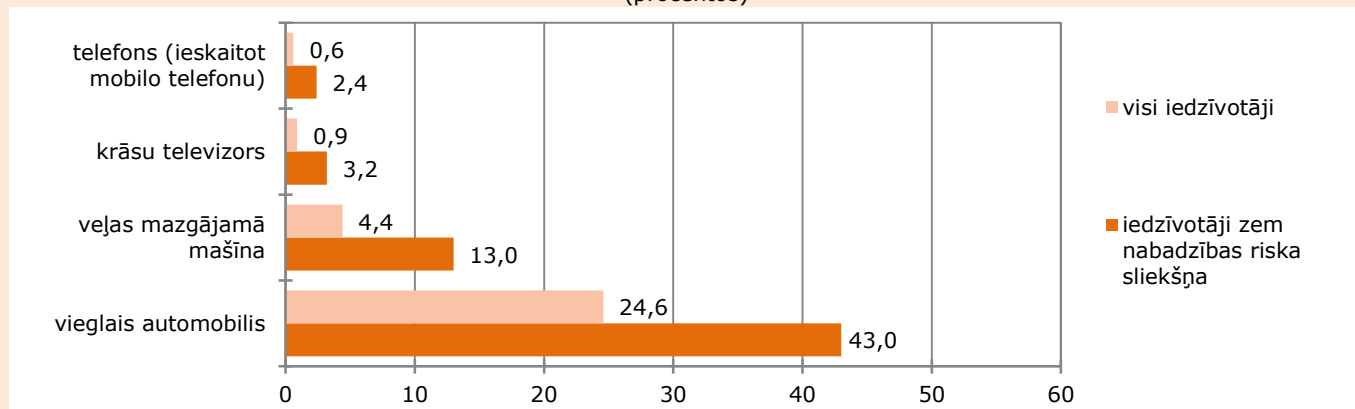
Gads	Visi iedzīvotāji	Iedzīvotāji zem nabadzības riska sliekšņa	Kvintīļu grupas				
			1.	2.	3.	4.	5.
2010	65,5	88,0	86,1	76,4	68,7	57,0	32,4
2011	67,7	89,3	87,9	79,5	73,4	56,7	33,8
2012	64,1	88,7	86,7	77,2	69,7	52,9	26,4
2013	55,7	81,4	77,0	69,9	59,8	42,8	23,2
2014	50,9	75,6	72,4	66,4	55,6	36,4	18,5
Reģioni							
	Rīga	Pierīga	Vidzeme	Kurzeme	Zemgale	Latgale	
2010	61,1	69,9	67,0	63,4	68,8	67,8	
2011	57,8	72,5	77,5	69,8	67,1	75,1	
2012	55,8	66,1	67,6	65,1	67,8	73,3	
2013	47,8	54,4	67,7	58,4	61,1	59,3	
2014	42,9	54,5	58,8	48,9	57,4	55,3	

⁴ Kvintīļu grupa – viena piektā daļa no apsekoto mājsaimniecību skaita, kas sagrupētas augošā secībā pēc to rīcībā esošā ienākuma uz vienu mājsaimniecības locekli.

3. PIESPIEDU ATTEIKŠANĀS NO ILGLIETOŠANAS PREČU IZMANTOŠANAS

2014. gadā 24,6% iedzīvotāju naudas trūkuma dēļ nevarēja atļauties savām vajadzībām izmantot vieglo automobili, bet 4,4% – veļas mazgājamo mašīnu. Rīgā 3,2% aptaujāto iedzīvotāju atzina, ka viņiem naudas trūkums liedz ikdienā izmantot veļas mazgājamo mašīnu, savukārt Latgalē to apgalvoja 7,2% no aptaujātajiem iedzīvotājiem. Telefons un krāsu televizors bija pieejams gandrīz visiem. Tikai 0,6% Latvijas iedzīvotāju naudas trūkuma dēļ nevarēja atļauties savām vajadzībām izmantot telefonu (ieskaitot mobilo telefonu) un 0,9% – krāsu televizoru.

Iedzīvotāju īpatsvars, kuri naudas trūkuma dēļ 2014. gadā bija spiesti atteikties no atsevišķu preču izmantošanas
(procentos)

Pastāv visai būtiskas reģionālas atšķirības attiecībā uz iedzīvotāju īpatsvaru, kuriem naudas trūkuma dēļ nebija iespējas savām ikdienas vajadzībām izmantot vieglo automobili. 2014. gadā 18,5% Pierīgas iedzīvotāju naudas trūkuma dēļ nevarēja izmantot vieglo automobili savām vajadzībām, savukārt Zemgalē šādu iedzīvotāju īpatsvars bija ievērojami lielāks – 33,5%.

Iedzīvotāju īpatsvars, kuri 2010.–2014. gadā naudas trūkuma dēļ bija spiesti atteikties no atsevišķu preču izmantošanas, pa reģioniem un kvintīļu grupām
(procentos)

	Reģioni						
	Gads	Rīga	Pierīga	Vidzeme	Kurzeme	Zemgale	Latgale
Telefons (ieskaitot mobilo telefonu)	2010	0,7	0,9	3,0	4,9	1,4	5,5
	2011	0,3	1,1	3,6	5,8	1,4	3,6
	2012	0,3	0,6	1,2	5,2	1,3	1,9
	2013	0,2	0,6	0,5	1,5	2,2	1,2
	2014	0,1	0,7	0,7	0,8	1,2	0,9
Krāsu televizors	2010	0,6	0,2	2,6	1,3	2,0	2,0
	2011	0,9	0,7	0,9	1,1	1,4	1,5
	2012	0,8	0,9	0,8	0,9	1,1	1,5
	2013	0,8	0,4	1,5	1,0	1,1	1,1
	2014	0,6	1,2	1,0	0,4	0,7	1,6
Veļas mazgājamā mašīna	2010	5,8	1,8	6,6	5,9	6,8	10,0
	2011	5,2	3,8	8,0	5,7	6,9	8,9
	2012	3,9	1,8	4,7	4,2	5,2	6,4
	2013	4,0	3,3	7,1	4,0	5,9	8,3
	2014	3,2	3,6	5,4	3,8	5,4	7,2
Vieglais automobilis	2010	32,1	22,1	29,2	26,5	30,7	35,7
	2011	29,7	25,0	29,4	29,6	30,9	39,5
	2012	28,9	21,9	28,7	24,6	32,0	28,3
	2013	29,9	23,7	29,7	20,8	31,7	28,8
	2014	25,5	18,5	22,5	23,1	33,5	25,8
Kvintīļu grupas							
	Gads	1.	2.	3.	4.	5.	
Telefons (ieskaitot mobilo telefonu)	2010	4,5	2,1	3,1	1,0	0,2	
	2011	3,7	2,3	2,2	1,5	0,4	
	2012	2,7	1,6	1,4	1,0	0,1	
	2013	2,1	1,1	0,7	0,1	- ⁵	
	2014	1,6	0,6	0,3	0,1	0,2	

⁵ Parādība nav konstatēta.

Kvintiju grupas						
	Gads	1.	2.	3.	4.	5.
Krāsu televizors	2010	3,3	0,9	0,7	0,2	0,1
	2011	2,2	1,3	0,8	0,4	0,2
	2012	2,4	1,3	0,5	0,2	- ⁵
	2013	1,7	1,3	1,2	0,3	- ⁵
	2014	2,3	0,9	0,4	0,2	0,1
Veļas mazgājamā mašīna	2010	11,3	7,3	5,9	2,6	0,7
	2011	12,1	5,9	7,8	1,9	1,3
	2012	9,0	4,8	3,8	1,5	0,6
	2013	10,2	7,7	3,6	1,9	0,5
	2014	9,2	6,3	3,2	1,7	0,6
Vieglais automobīlis	2010	49,8	31,7	26,1	20,7	13,7
	2011	52,2	32,4	25,0	21,3	14,1
	2012	46,9	31,0	22,7	18,9	11,2
	2013	44,2	35,4	26,2	17,7	10,0
	2014	40,6	27,7	25,0	16,8	8,6

Apsēkojuma dati liecina, ka telefons un krāsu televizors bija pieejams arī tiem iedzīvotājiem, kuru ienākumi bija ļoti zemi. Savukārt ievērojamai daļai trūcīgo (1. kvintiju grupa) iedzīvotāju naudas trūkuma dēļ nebija pieejama veļas mazgājamā mašīna (9,2%) un vieglais automobīlis (40,6%).

Piespiedu atteikšanās no ilglietošanas preču izmantošanas 2010.–2014. gadā
(procentos)

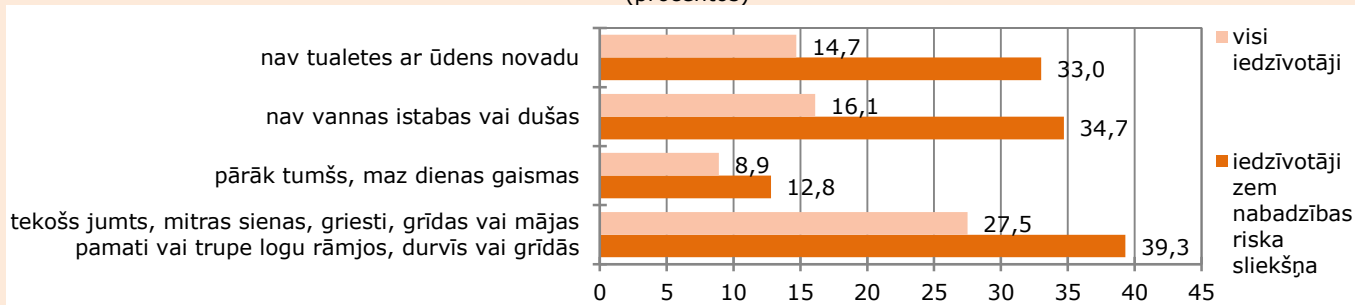
	Gads	Visi iedzīvotāji	Iedzīvotāji zem nabadzības riska sliekšņa	Kvintiju grupas				
				1.	2.	3.	4.	5.
Vismaz 1 no 4 precēm	2010	32,5	57,4	52,7	36,4	30,5	22,6	14,1
	2011	33,1	59,2	54,2	36,0	30,3	23,3	15,0
	2012	29,2	54,3	49,5	33,8	25,3	19,8	11,6
	2013	29,3	51,8	46,2	38,3	28,9	18,4	10,2
	2014	26,2	47,4	42,8	30,7	26,4	17,7	9,1
Vismaz 1 no 3 precēm (neskaitot vieglo automobīli)	2010	7,5	18,8	14,2	8,9	8,2	3,5	1,0
	2011	7,6	18,4	13,8	8,0	9,7	3,7	1,6
	2012	5,6	15,7	11,5	6,3	5,2	2,5	0,6
	2013	5,9	17,0	11,9	8,7	4,8	2,2	0,5
	2014	5,0	14,8	10,3	7,2	3,7	1,9	0,8
				Reģioni				
	Gads	Rīga	Pierīga	Vidzeme	Kurzeme	Zemgale	Latgale	
Vismaz 1 no 4 precēm	2010	34,9	22,9	31,6	30,9	34,1	39,6	
	2011	32,6	26,6	31,0	34,0	33,3	42,4	
	2012	31,1	22,7	30,2	27,9	33,3	30,2	
	2013	31,6	24,2	31,4	23,3	33,3	31,1	
	2014	27,1	19,4	23,9	25,0	34,6	28,7	
Vismaz 1 no 3 precēm (neskaitot vieglo automobīli)	2010	6,1	2,3	8,3	10,4	7,6	13,8	
	2011	5,9	4,7	9,0	10,8	7,5	11,2	
	2012	4,5	2,9	5,5	8,8	6,1	7,8	
	2013	4,6	3,8	8,0	6,0	7,5	8,8	
	2014	3,7	4,3	6,0	4,7	5,7	8,1	

4. NEAPMIERINOŠI MĀJOKĻA APSTĀKĻI

2014. gadā 37,9% iedzīvotāju saskārās ar neapmierinošiem mājokļa apstākļiem. Turklāt ievērojama daļa aptaujāto iedzīvotāju (27,5%) norādīja, kuru viņu mājoklī ir tekošs jumts, mitras sienas, griesti, grīdas, mājas pamati vai trupe logu rāmjos, durvīs vai grīdās. Biežāk šī parādība bija sastopama to iedzīvotāju (39,3%) mājokļos, kuru ienākumi bija zem nabadzības riska sliekšņa.

14,7% iedzīvotāju norādīja, ka viņu mājoklī nav ierīkota tualete ar ūdens novadu, un 16,1% – ka nav vannas istabas un dušas. Šo labierīcību trūkumu savos mājokļos ievērojami biežāk norādīja iedzīvotāji, kuru ienākumi bija zem nabadzības riska sliekšņa. 2014. gadā viena trešdaļa (33%) iedzīvotāju ar ienākumiem zem nabadzības riska sliekšņa norādīja, ka viņu mājoklī nav tualetes ar ūdens novadu, bet 34,7% – ka nav vannas istabas vai dušas.

Iedzīvotāju īpatsvars, kuri 2014. gadā norādīja uz atsevišķiem neapmierinošiem mājokļa apstākļiem
(procentos)

Apsekojuma dati norāda, ka iedzīvotāju ienākumu līmenim ir liela saistība ar mājokļa apstākļiem. Turīgākie (5. kvintīļu grupa) iedzīvotāji krietni mazāk norādīja uz neapmierinošiem mājokļa apstākļiem nekā trūcīgākie (1. kvintīļu grupa) iedzīvotāji. Vismazāk mājokļa problēmu bija Rīgā un Pierīgā. Tikai 2,7% rīdzinieku norādīja, ka viņu mājoklī nav tualetes ar ūdens novadu, un 4,1% galvaspilsētas iedzīvotājiem nav vannas istabas vai dušas. Savukārt Latgalē uz šīm problēmām norādīja attiecīgi 32% un 35,8% iedzīvotāju.

Iedzīvotāju īpatsvars, kuri 2013. un 2014. gadā norādīja uz atsevišķiem neapmierinošiem mājokļa apstākļiem, pa reģioniem un kvintīļu grupām
(procentos)

		Reģioni						
		Gads	Rīga	Pierīga	Vidzeme	Kurzeme	Zemgale	Latgale
Nav tualetes ar ūdens novadu	2013		2,8	14,2	24,4	14,0	20,3	33,2
	2014		2,7	15,2	23,7	14,1	18,3	32,0
Nav vannas istabas vai dušas	2013		5,3	15,2	24,4	15,5	20,6	38,1
	2014		4,1	15,4	25,3	15,3	19,4	35,8
Pārāk tumšs, maz dienas gaismas	2013		10,7	5,0	11,4	11,2	7,6	8,1
	2014		10,3	6,1	12,0	7,5	7,6	9,6
Tekošs jumts, mitras sienas, griesti, grīdas vai mājas pamati vai trupe logu rāmjos, durvīs vai grīdās	2013		23,2	22,1	35,6	27,9	30,3	37,1
	2014		24,9	21,8	34,0	26,0	26,5	38,4
		Kvintīļu grupas						
		Gads	1.	2.	3.	4.	5.	
Nav tualetes ar ūdens novadu	2013		29,7	18,6	12,9	6,9	3,4	
	2014		30,1	19,0	10,6	6,9	2,8	
Nav vannas istabas vai dušas	2013		33,9	20,5	13,5	8,4	4,1	
	2014		32,5	21,1	11,6	8,0	3,4	
Pārāk tumšs, maz dienas gaismas	2013		13,4	10,7	9,1	4,9	6,2	
	2014		13,0	10,8	7,5	6,1	6,2	
Tekošs jumts, mitras sienas, griesti, grīdas vai mājas pamati vai trupe logu rāmjos, durvīs vai grīdās	2013		42,5	30,2	27,6	19,7	15,1	
	2014		39,3	30,7	25,9	23,2	15,3	

Iedzīvotāji, kuri 2010.–2014. gadā norādīja uz neapmierinošiem mājokļa apstākļiem
(procentos)

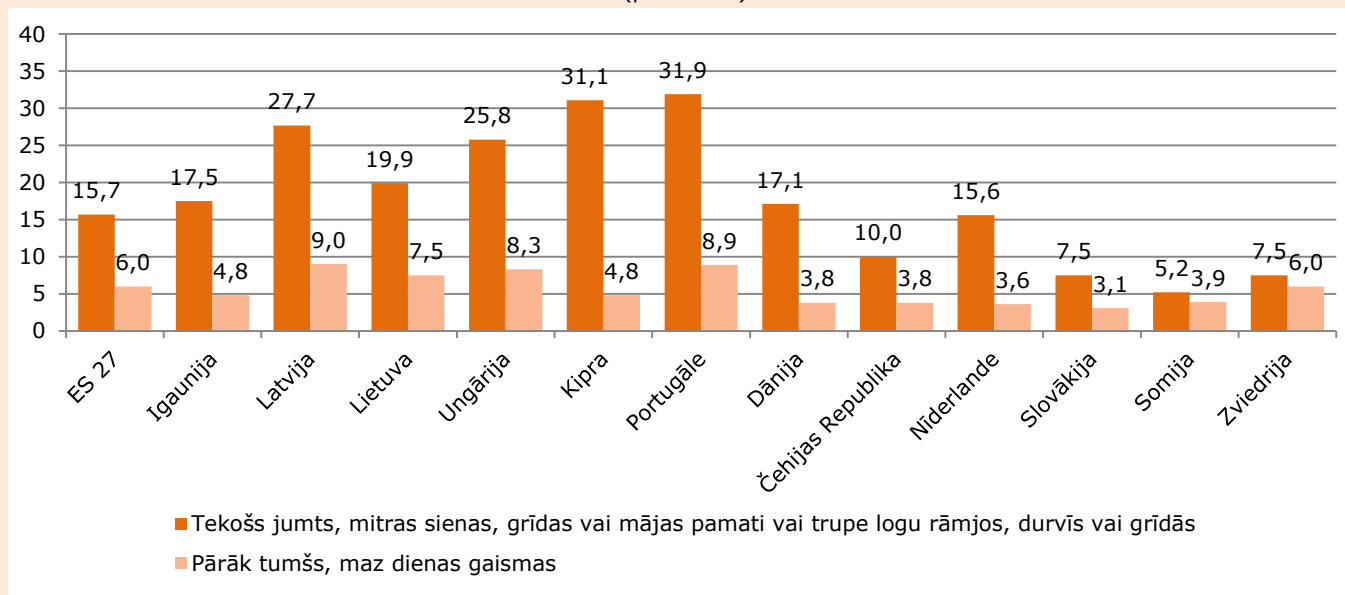
Gads	Visi iedzīvotāji	Iedzīvotāji zem nabadzības riska sliekšņa	Kvintīļu grupas				
			1.	2.	3.	4.	5.
2010	38,4	59,7	57,9	42,8	36,5	27,2	21,4
2011	38,5	58,3	54,9	43,2	36,7	29,9	22,3
2012	40,5	60,3	58,1	45,7	42,1	30,2	21,6
2013	38,4	59,0	57,1	42,8	39,7	27,1	20,4
2014	37,9	54,5	54,0	42,4	36,2	31,4	20,8
Reģioni							
Gads	Rīga	Pierīga	Vidzeme	Kurzeme	Zemgale	Latgale	
2010	32,3	31,7	42,1	43,3	40,7	50,4	
2011	34,6	28,9	41,6	40,5	41,4	52,4	
2012	33,5	35,0	53,2	39,2	40,6	55,1	
2013	29,8	30,6	48,7	37,5	40,4	58,7	
2014	32,0	29,3	45,3	35,9	39,5	57,5	

2014. gadā 62,1% Latvijas iedzīvotāju dzīvoja mājokļos, kur nebija neviena no minētajiem neapmierinošajiem mājokļa apstākļiem⁶. Gandrīz katram piektajam iedzīvotājam (19,8%) ir bijusi viena no mājokļa problēmām un gandrīz katram desmitajam (9,3%) – divas no mājokļa problēmām. 6,4% iedzīvotāju mājokļos ir bijušas trīs no minētajām mājokļa problēmām un 2,5% – visas četras mājokļa problēmas.

Salīdzinot ES dalībvalstu datus par 2013. gadu, var secināt, ka Latvija bija otrā dalībvalsts ar visaugstāko iedzīvotāju īpatsvaru, kuri norādīja uz neapmierinošiem mājokļa apstākļiem (38,4%). Vissliktākā situācija šajā ziņā bija Rumānijā, kur 41,7% iedzīvotāju norādīja uz neapmierinošiem apstākļiem savos mājokļos. Savukārt Slovēnijā (9,1%) un Somijā (9,2%) bija vismazākais iedzīvotāju īpatsvars, kuri sūdzējās par neapmierinošiem mājokļa apstākļiem.

2013. gadā 15,1% Latvijas iedzīvotāju mājokļos nebija ierīkota tualete ar ūdens novadu, savukārt ES vidēji šis rādītājs bija 2,7%. Nedaudz labāka situācija bija Lietuvā, kur 13,8% iedzīvotāji dzīvoja mājokļos bez tualetes ar ūdens novadu, savukārt Igaunijā – 8,1%. Sliktāki rādītāji šajā jomā bija Rumānijā (34,1%) un Bulgārijā (21,4%). Tāpat Latvijas iedzīvotāji salīdzinoši biežāk norādīja uz tekošu jumtu, mitrām sienām, grīdām, mājas pamatiem vai trupe logu rāmjos, durvīs vai grīdās, kā arī nepietiekamu dienas gaismu savos mājokļos. 2013. gadā 27,7% Latvijas iedzīvotāju norādīja, ka viņu mājokļos ir tekošs jumts, mitras sienas, grīdas, mājas pamati vai trupe logu rāmjos, durvīs vai grīdās, savukārt vidēji ES to pašu par savu mājokli apgalvoja 15,7% iedzīvotāju. Turklāt 2013. gadā 9% Latvijas iedzīvotāju apgalvoja, ka viņu mājoklī trūkst dienas gaismas, savukārt vidēji ES uz šo problēmu norādīja 6% iedzīvotāju.

Neapmierinoši mājokļa apstākļi Latvijas un atsevišķu ES dalībvalstu iedzīvotāju mājokļos 2013. gadā
(procentos)

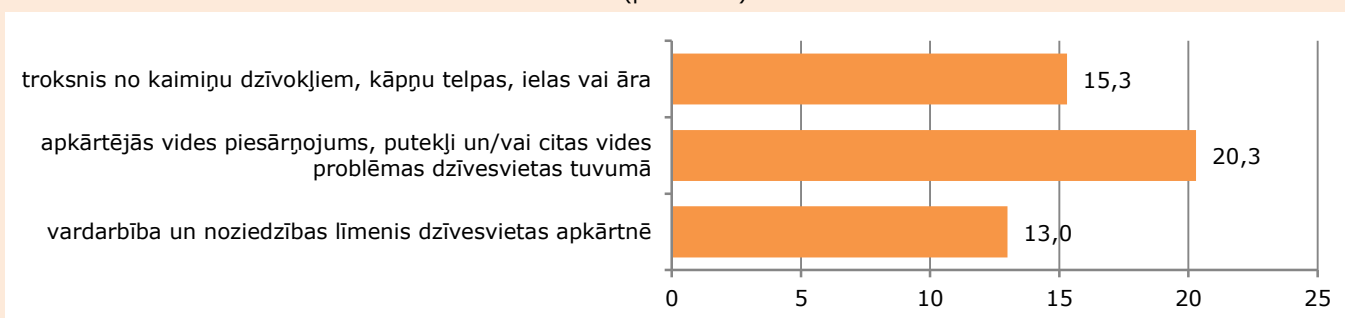

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database [ilc_mdho01] 12.03.2015.
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database [ilc_mdho04] 12.03.2015.

5. MĀJOKĻA VIDE

Apekojumā iedzīvotājiem bija jāatbild uz jautājumu, vai viņus traucē neapmierinoši apstākļi saistībā ar mājokļa vidi. Visvairāk iedzīvotāji sūdzējās par piesārņojumu dzīvesvietas apkārtnē (20,3%) un par troksni no kaimiņu dzīvokļiem, kāpņu telpas, ielas vai āra (15,3%).

Iedzīvotāju īpatsvars, kuri norādīja atsevišķas problēmas saistībā ar sava mājokļa vidi, 2014. gadā
(procentos)

Apekojuma dati liecina, ka Rīgas iedzīvotāji visvairāk noraižējušies par pilsētvides problēmām. 2014. gadā 22% Rīgas iedzīvotāju norādīja, ka izjūt diskomfortu saistībā ar troksni no kaimiņu dzīvokļiem, kāpņu telpas, ielas vai āra. Savukārt citos Latvijas reģionos uz šo problēmu norādīja ievērojami retāk. Vismazāk troksnis no kaimiņu dzīvokļiem, kāpņu telpas traucēja Vidzemes iedzīvotājus (8,7%) un Pierīgas iedzīvotājus (8,9%). Tāpat Rīgas iedzīvotāji ievērojami biežāk norādīja, ka viņu mājokļa apkārtnē ir sastopama vardarbība un noziedzība (21,3%). Savukārt vismazāk par to satraucās Latgales (6%) un Pierīgas (8,1%) iedzīvotāji. 2014. gadā no apkārtējās vides piesārņojuma un putekļiem savas dzīvesvietas apkārtnē cieta 24,6% iedzīvotāju Rīgā, 23,4% – Latgalē un 23% – Zemgalē. Savukārt vismazāk par apkārtējās vides piesārņojumu un putekļiem sūdzējās Pierīgas iedzīvotāji (11,6%).

⁶ Neapmierinoši mājokļa apstākļi: 1) nav tualetes ar ūdens novadu 2) nav vannas istabas vai dušas, 3) mājoklī ir pārāk tumšs, maz dienas gaismas, 4) tekošs jumts, mitras sienas, griesti, grīda vai trupe logu rāmjos, durvīs vai grīdās.

METODOĻĢISKI PASKAIDROJUMI

Nabadzības riska indekss

Nabadzības riska indekss ir rādītājs, kas tiek aprēķināts visās ES dalībvalstīs pēc vienotas metodoloģijas. Tas raksturo personu īpatsvaru, kas atrodas zem nabadzības riska sliekšņa. Katru gadu nabadzības riska sliekšnis tiek aprēķināts no jauna. ES dalībvalstīs kā nabadzības riska sliekšnis tiek izmantoti 60% no rīcībā esošo ienākumu mediānas uz vienu ekvivalento patērētāju. Nabadzības riska sliekšnis vienas personas mājsaimniecībai 2013. gadā bija 260 eiro mēnesī, 2012. gadā – 233 eiro mēnesī, 2011. gadā – 223 eiro mēnesī, 2010. gadā – 210 eiro mēnesī un 2009. gadā – 224 eiro mēnesī. Savukārt mājsaimniecībai, ko veido divi pieaugušie ar diviem bērniem, kas jaunāki par 14 gadiem, nabadzības risks (atbilstoši ekvivalento patērētāju skaitam mājsaimniecībā) 2013. gadā bija 546 eiro mēnesī, 2012. gadā – 490 eiro mēnesī, 2011. gadā – 467 eiro mēnesī, 2010. gadā – 441 eiro mēnesī un 2009. gadā – 471 eiro mēnesī.

Par materiālās nenodrošinātības datiem

Materiālās nenodrošinātības rādītājus var aplūkot kā mājsaimniecību, tā arī tajās dzīvojošo personu līmenī. Pirmajā gadījumā rādītājus attiecina uz visām privātajām mājsaimniecībām, otrajā – uz visiem iedzīvotājiem, kuri dzīvo privātajās mājsaimniecībās. Līdz 2012. gadam Centrālā statistikas pārvalde (Pārvalde) ir publicējusi materiālās nenodrošinātības rādītājus mājsaimniecību sadalījumā, bet Eiropas Savienības Statistikas birojs (Eurostat) – iedzīvotāju sadalījumā. Lai uzlabotu datu salīdzināmību ar citām ES dalībvalstīm un Eurostat publicētajiem datiem, turpmāk šajā publikācijā materiālās nenodrošinātības dati tiks publicēti iedzīvotāju sadalījumā atbilstoši Eurostat metodoloģijai. Savukārt, lai saglabātu datu lietotājiem esošās laiktrendas, turpmāk materiālās nenodrošinātības dati Pārvaldes mājaslapā ir pieejami gan mājsaimniecību, gan arī iedzīvotāju sadalījumā. Tuvāk ar datiem var iepazīties Pārvaldes mājaslapas datubāzē www.csb.gov.lv sadaļā „Datubāzes” – „Materiālā nenodrošinātība”.

Materiālās nenodrošinātības dimensijas

EU-SILC apsekojumā materiālā nenodrošinātība tiek definēta kā iemeslu kopums, kas mājsaimniecībai liedz pieeju noteiktiem materiāliem labumiem. Šie iemesli ir naudas trūkums, neapmierinoši mājokļa apstākļi un piespiedu atteikšanās izmantot ilglietošanas sadzīves priekšmetus.

Materiālā nenodrošinātība tiek aplūkota, uzdodot jautājumus par trim materiālās atstumtības dimensijām:

Ekonomiskā spriedze tiek noteikta ar vairākiem jautājumiem, kuros respondentiem jānovērtē mājsaimniecības spēja segt šādas izmaksas:

- ēst gaļu, putnu gaļu vai zivis katru otro dienu;
- katru gadu vienu nedēļu doties brīvdienās ārpus mājām;
- segt pēkšņus neparedzētus izdevumus no pašu līdzekļiem;
- finansiāli atļauties uzturēt mājokli siltu;
- segt komunālos maksājumus, īri un kredītu (t.sk. līzingu maksājumus par pirkumiem uz kredīta).

Mājsaimniecības, kas uz vismaz diviem jautājumiem sniedz noraidošu atbildi, tiek uzskatītas par pakļautām ekonomiskai spriedzei.

Piespiedu atteikšanās no ilglietošanas preču izmantošanas ir vērojama mājsaimniecībās, kurām naudas trūkuma dēļ savām vajadzībām nav pieejams:

- telefons (ieskaitot mobilo telefonu);
- krāsu televizors;
- veļas mazgājamā mašīna;
- vieglais automobilis.

Tiek uzskatīts, ka mājsaimniecība ir spiesta atteikties no ilglietošanas preču izmantošanas, ja tai naudas trūkuma dēļ nav pieejama vismaz viena no četrām iepriekš minētajām ilglietošanas precēm.

Materiālās nenodrošinātības rādītājs raksturo personu īpatsvaru, kurām piemīt vismaz 3 no šādām materiālās nenodrošinātības pazīmēm: finansiālu iespēju trūkums 1) segt komunālos maksājumus, īri vai atmaksāt kredītu, 2) finansiāli atļauties uzturēt mājokli siltu, 3) segt pēkšņus neparedzētus izdevumus no pašu līdzekļiem, 4) ēst gaļu, putnu gaļu vai zivis katru otro dienu, 5) katru gadu vienu nedēļu doties brīvdienās ārpus mājām, 6) lietot savām vajadzībām vieglo auto, 7) lietot savām vajadzībām veļas mazgājamo mašīnu, 8) lietot savām vajadzībām krāsu televizoru, 9) lietot savām vajadzībām telefonu.

Dzījas materiālās nenodrošinātības rādītājs raksturo personas, kurām piemīt vismaz 4 no šādām materiālās nenodrošinātības pazīmēm: finansiālu iespēju trūkums 1) segt komunālos maksājumus, īri vai atmaksāt kredītu, 2) finansiāli atļauties uzturēt mājokli siltu, 3) segt pēkšņus neparedzētus izdevumus no pašu līdzekļiem, 4) ēst gaļu, putnu gaļu vai zivis katru otro dienu, 5) katru gadu vienu nedēļu doties brīvdienās ārpus mājām, 6) lietot savām vajadzībām vieglo auto, 7) lietot savām vajadzībām veļas mazgājamo mašīnu, 8) lietot savām vajadzībām krāsu televizoru, 9) lietot savām vajadzībām telefonu.

Neapmierinoši mājokļa apstākļi tiek raksturoti, izmantojot atbildes uz jautājumiem, kas raksturo mājokļa kvalitāti:

- tekošs jumts, mitras sienas, griesti, grīdas vai mājas pamati vai trupe logu rāmjos, durvis vai grīdās;
- pārāk tumšs, maz dienas gaismas;
- nav vannas istabas vai dušas;
- nav tualetes ar ūdens novadu.

Tiek uzskatīts, ka mājsaimniecībai ir neapmierinoši mājokļa apstākļi, ja tā nosauc kaut vienu no iepriekš minētajām problēmām, kas raksturo mājokļa kvalitāti.